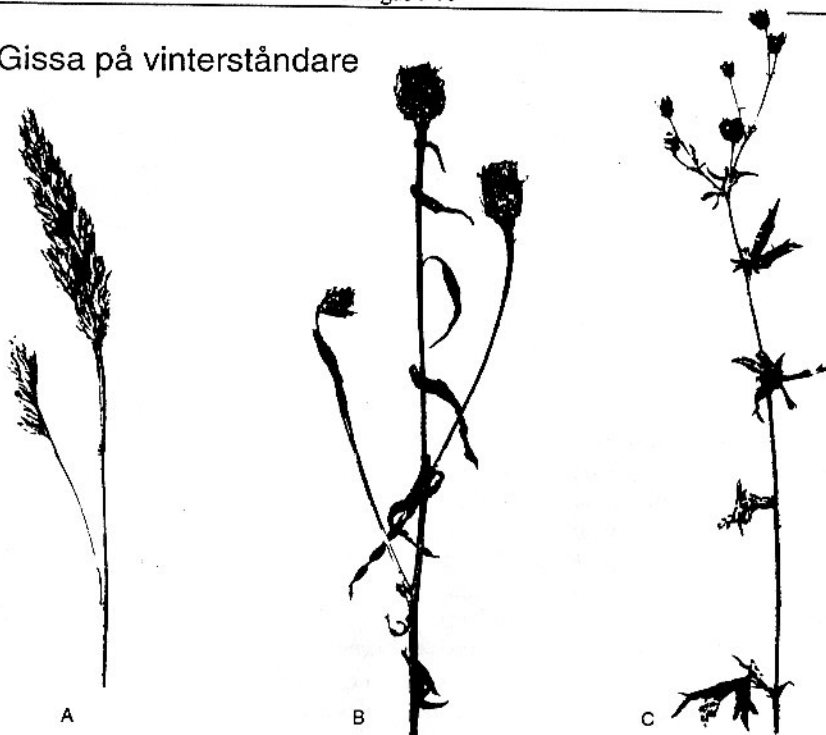

Gissa på vinterståndare

Växtstudier på vintern kan gå alldeles utmärkt. Många vinterståndare är lätta att känna igen. De här tre arterna är allmänna i vår kommun, bl a längs grusvägar i odlingslandskapet. Rätta svaren finns längst ner på näst sista sidan.

Notiser

Smalnäbbad nötkråka tullar jordgetingbo

Den 24 sept-95 gjorde vi en långvandring på virsboskogen i trakterna kring Uvsjön. I kanten av ett hygge stötte vi upp en smalnäbbad nötkråka från marken. Den var helt orädd och kunde studeras på ett par meters håll. När vi avlägsnat oss ett tiotal meter flög den genast tillbaka till samma plats i det höga gräset. Det visade sig att den förmodligen hittade getinglarver.

Normalt äter denna nötkråka frön från cembratallens kottar i Sibirien, där den vistas vanligtvis. Vid kottbrist i sina hemtrakter företar den långa vandringar för att söka föda. En sådan invasion inträffade hösten-95

Lennart Eriksson

Något om Mindre hackspettens födosök

Det var 20 grader kallt och träden prydda med rimfrost som gnistrade i solen. Man kan säga att juldagsmorgonen-95 glimmade när jag tog en promenad över Gåsvad upp mot Stingsmossen. På tillbakavägen hördes en liten hackspett locka. Den lokaliserades sittande i 2-årigt aspely längs Storängsvägen. Tänkte; hur kan denna lilla varelse överleva i detta bistra klimat.

Studerade den i kikare på 3 - 4 meters håll. Plötsligt började den hacka i den färsk barken på ett fingertjockt aspely. Förvånad såg jag hur den gjorde ett hål och plockade ut en 2 cm lång gulvit larv och genast svalde. Det visade sig att aspelyet svällt upp till nästan dubbla tjockleken just kring larvkammaren. Strax ovanför denna "böld" hackade spetten ett 3 mm hål för att komma åt födan. Larven, förmodligen aspvadbock, lever på pil, sälg och asp. Angriper såväl unga som gamla träd.

Detta visar att lövträd i alla åldrar är viktiga för lilla hackspettens fortlevnad.

Lennart Eriksson

Brevduvas väg; Belgien - Timmervägen

Under våren 1994 revs de gamla hyreshusen på Timmervägen i Surahammar. På vinden till ett av husen hittades benrester tillhörande en brevduva. Om ena benet satt en plastad aluminiumring märkt; BELG 92, 3254010.

Förr användes brevduvor bl a inom försvaret, då meddelanden sändes i en kapsel som fästes kring benet eller på fågelns rygg. Numera anordnas tävlingar där fåglarna transporteras i buss, exempelvis från Göteborg till Östersund, för att sedan på egen hand och på kortast möjliga tid flyga tillbaka till utgångsplatsen. Vid störningar i atmosfären (otjänlig väderlek, främst med åska), händer det att brevduvor "navigerar" fel och förrirrar sig.

Denna duva föddes i Belgien och slutade sitt liv på Timmervägen, dess liv där emellan står dock skrivet i stjärnorna.

Tom Sävström

Finporing, *Ceriporiopsis pannocincta* påträffad i Lisjö

Finporingen är en ovanlig ticka som i Sverige är funnen på ett 30-tal lokaler. Den växer på olika substrat av lövved, främst asp. Enstaka fynd finns på barrved. Den har av Artdatabanken klassats som sårbar, (H2). Fyndet i Lisjö (Dödshagen) gjordes på asplåga i okt-95 av Ralf Lundmark, Ramnäs, som tycks ha skarp blick för tickor.

Makroskopiska kännetecken är de mycket små porerna, den är ettårig, resupinat, upp mot 10 - 15 mm tjock och har vita till gräddfärgade porer. En del fruktkroppar kan ha en ganska grönaktig nyans på porytan, vilket föranlett någon att kalla den för "prinsessticka", med association till prinsesstårta.

Tom Sävström

Vid en myrstig

Hur sprider sig blommor egentligen? Ett granfrö kan blåsa en kilometer vid hård blåst och kana ganska lång väg på skarsnö under våren. Hur långt maskrosens fallskärm kan flyga kan vi bara fantisera om, men hur är det med "tunga" frön?

Svaret gavs redan år 1900 då botanisten Rutger Sernander satt i en skog och tittade på blomfrön han lagt ut på backen. Där fanns bland annat frön av åkerviol, vårfryle, vitsippa och blåsippa. På några minuter var blåsippans frön borta och inom ganska kort tid försvann även många av de övriga fröna. De som spred fröna var myror. Dessa små intressanta insekter har mycket stor betydelse för skogen. Då det gäller transport av växtfrön kom Sernander fram till att invånarna i en myrstack kan transportera 35000 frön på en sommar.

Myrspridda frön är oftast rika på fett som myrorna gillar att slicka i sig. Som tur är så vet ju alla att myror vimsar omkring och jobbar ganska osystematiskt. Det innebär att frön hamnar lite överallt tack vare myrorna.

Varför inte skänka en blygsam tanke till de flitiga myrorna då du ser en blåsippa eller kovall nästa gång i skogen? Och titta gärna vid en myrstack och du ska finna en hel del arter just där. Att myrorna är nyttiga djur förstår vi också när en stack kan ta flera miljoner insekter under en säsong, bland dessa säkert en del "skadliga" insekter. Myrorna är verkligen "bekämpningsmedel" för att undvika skador på skogen. Men vilken skogsbrukare tänker på sådant?

(Ur björnramen 5/85)

Sett och hört i markerna

Mikael Leppälampi

De sista veckorna på gångna året avslutades med bitande kyla ner till -20-25 °C. Snötäckt mark ända sedan i början av november och hela landskapet inpudrat i ett tjockt rimfrosttäck som gör det hela vykortslikt. Meteorologerna hävdar att det är den kallaste vintern på 10 år. Bärträden har varit överfulla av infrusna bär. Dessa gästades just under juletid av stora kringstrykande flockar av **björkrast** och **sidensvans** som äter dem rena varter efter de drar sig söderut.

Årets sista sammanställning börjar med en **morkulla** som sågs vid Avlängen 18/10. En **mindre hackspett** fanns vid Kyrkbyn, Ramnäs 19/10 och 28/10, 1 ex. vid Alvars hage 25/12 och 2 ex. vid Finn mossens energiskog 30/12. En **smalnäbbad nötkråka** sågs vid Felingen och en vid Äliden, Ramnäs 1/11. Den 5/11 sågs **blå kärrhök** jaga över Gnien.

En **jätteälgtjur** med minst 20-tagg har hållit till i Källdalsområdet under hösten, där den setts av flera personer. Sist sågs den majestätiskt passera över Skinnbergsvägen på väg söderut vid Abborrtjärn den 11/11. Älgtjuren verkar troligtvis ha klarat sig från årets älgjakt och är förhoppningsvis ännu större nästa år!

Den 11/11 noterades 2 **knölsvan** vid Lisjö och vid Tordyveln sågs färsk **lodjursspår** som spårades en mil norrut efter "graven" där de slutligen försvann ute på Felingen.

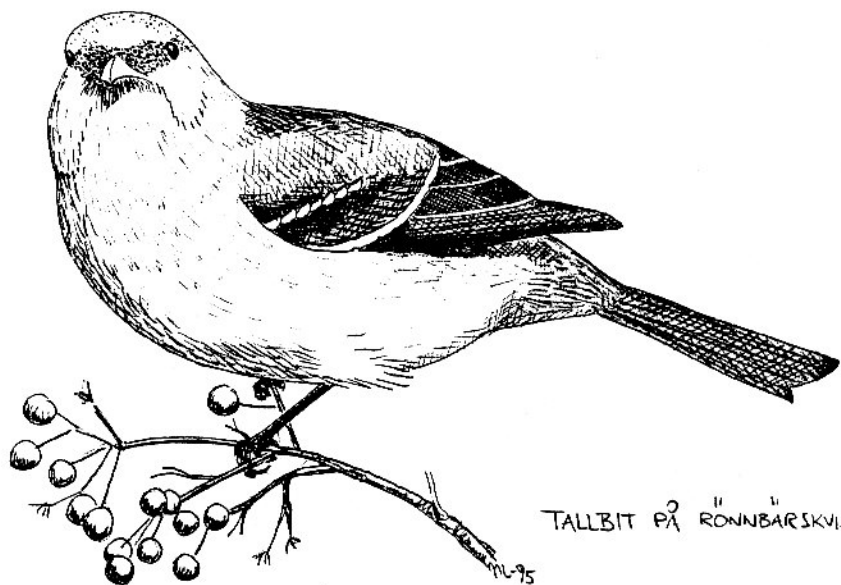
Vid Sura Bruks varmvattenutsläpp fanns en **kungsfiskare** och en **häger** 14/11. I en trädtopp vid Stormossen satt en gammal **havssörn** och spanade 15/11.

Tallbiten som älskar rönnbär har setts på flera platser, bl.a. vid; Slät-fallet 10 ex. 5/11, Felingen 10 ex. 18/11, Öketjärn 15 ex. 18/11, Kyrkbyn 19/11, Målarbacken 10 ex. 21/11, Kyrkbyn 20 ex. 28/11 samt 12 ex. 10/12, Skogsmuren 17/12 och Alvars hage 10 ex. 30/12.

Sent i november noterades en **sädesärla** i Ramnäs och en **gråspetthona** har ätit av talg i vinter i Trugsbo.

Den 10/12 sågs en **kungsörn** slå en räv på Felingen.

Under julhelgen fanns ca. 1000 **björkrast** i Ramnäs och ca. 500 i Surahammar. **Koltrastar** övervintrar allmänt i samhällena och en **rödhake** har gästade småfågelutfodringarna på dalskogsområdet i Surahammar

TALLBIT PÅ "RÖNNBÄRSKVIST"

Kring nyår fanns 5-6 **strömstarar** i Spångenområdet och ett 20-tal **gräsand** i ån i Ramnäs. Strax före jul omhändertogs en vingskadad kattuggla på Stenbovägen i Surahammar. Efter några dagars konvalescent på Strömsholm där bl. a. vingen "stiftades" vårdas ugglan nu hemma hos föreningens ordförande. Den rapporteras må alldeles utmärkt och kommer att släppas frampå vårkanten.

Slutligen vill jag tacka alla som bidragit med uppgifter till "Sett och hört i markerna".

KURS! "FLORAVÅRD OCH ÄNGSSKÖTSEL" KURS!

Under 1996 arrangerar vi en kurs kring temat floravård och ängsskötsel, styrt till vårt projekt i Muren. Kursen omfattar såväl teori som praktik, där fagningen i april och slåttergillet i augusti ingår i kursprogrammet. Inga förkunskaper behövs. Kursen vänder sig till nybörjare likaväl som till redan "garvade" ängsvårdare. Hela familjen kan vara med.

Ingen kurskostnad. Viss dokumentation ingår. Anmälan snarast, dock senast 15/2, till kursledaren Tom Sävström, Tfn: 337 29.

Preliminärt kursprogram:

Sö 25/2 Kl.16.00 - 18.00. Inspirationsträff med bildvisning. Hembygdsgården i Surahammar.

Lö 27/4 Kl.13.00 - 16.00. Fagning av ängen. Varför fagning? Vilka växter kommer först på ängen? Kort historik om Muren.

Lö 8/6 Kl.14.00 - 16.30. Blomstervandring i äng och hage. Vilka arter blommar nu? Skillnader på nötdjurs- och fårbeta. Skillnader på ogödslad och konstgödslad mark.

Lö 6/7 Kl.14.00 - 16.30. Blomstervandring. Högsommar och ängen i full blom. Vilka arter gynnas av slåtter? Ängen och småkrypslivet. Efterbetets effekter på florán.

Lö 3/8 Kl.08.00 - 13.00. Ängens Dag med slåttergille. Vad händer på en äng om hävden upphör? Varför ska vi bevara ängen? Något om ängens och hagens svampflora. Lieteknik.

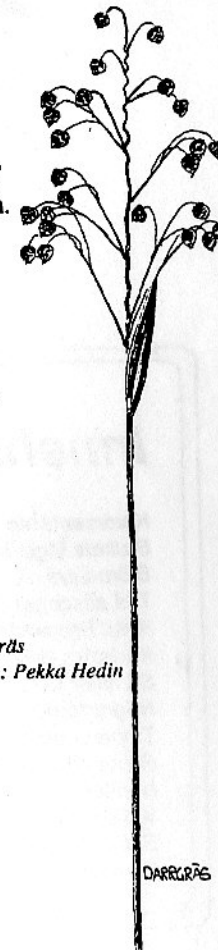
Välkommen med Din anmälan!

Darrgräs
Teckn: Pekka Hedin

Upptäck glädjen i

- praktisk naturvård
- ett ökat miljömedvetande
- ny och fördjupad kunskap
- gemenskap med andra

Rätt svar, vinterståndare: A Hundäxing,
B Rödklint, C Femfingerört.

DARRGRÄS